N°. 357.

DE GRONDWET.

1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . . . „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van *f* 1, het zegelregt daaronder begrepen.

WOENSDAG 19 JULIJ.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten **M. Schooneveld en Zoon**, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet**.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . *f* 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . „ 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement *f* 70, Ned. Cour.

De landrente.

III.

Wij hebben gezien, dat èn de vermeerderde opbrengst van alle belastingen, èn de steeds grooter wordende in- en uitvoeren bewijzen, dat de groote massa der bevolking van Britsch-Indië in welvaart toeneemt.

Maar er is nog een ander, en, naar ons inzien, op zich zelf reeds een voldingend bewijs: het op uitgebreide schaal in cultuur brengen namelijk van woeste gronden. Alle getuigenissen bij de commissie van enquête zijn op dat punt eenstemmig, voor zoo ver Bengalen, de noord-westelijke provinciën en Bombay betreft; wij zullen alleen eenige sterk sprekende voorbeelden hier vermelden:

6613. Het is door getuigen bewezen, en het is ook algemeen erkend, dat er in de geheele uitgestrektheid van Bengalen en van de noord-westelijke provinciën, naauwelijks eenig land meer onbebouwd is, dat voor cultuur geschikt is.

5445. Is het waar, dat, wegens te hoog opgevoerde landrente, land uit cultuur geraakt, en dat de woeste gronden (the jungle) toenemen? — Niet in eenig gedeelte, waar ik mede bekend ben; juist het tegendeel is het geval.

5460. Worden er ook door jagers klagten aangeheven, dat zij tijgers en wilde beeren niet meer vinden, dáár waar zij vroeger in menigte waren? — Ja, dat is de klagt geheel Indië door.

5645. Is de cultuur van land in de noord-westelijke provinciën, in de laatste jaren toegenomen? — Ja, en wel in zeer groote mate. Er is weinig grond meer, die niet bebouwd is. Het is alleen daar, waar eene bijzondere oorzaak van onvruchtbaarheid bestaat, waar dus de kosten van ontginning zoo groot zijn, dat het, bij de tegenwoordige prijzen der producten, geene rekening kan geven.

5646. Zijn de woeste gronden niet grootendeels verdwenen? — In de centrale provinciën zijn zij geheel verdwenen. Er is echter eene boschrijke streek aan den voet van het Himalaya-gebergte: wat deze betreft, durf ik niet zeggen, wanneer zij zal verdwijnen; die streek is zoo buitengewoon ongezond, dat het bijna onmogelijk is zich daar neder te zetten.

5647. Meent gij, dat de tafereelen, die wel eens geschetst worden van de verlagende armoede der inlanders, overdreven zijn of niet? — Ik ben volkomen zeker, dat zij niet overdreven, maar geheel verzonnen zijn, voor zoo verre namelijk de bevolking betreft, met welke ik bekend ben, die in de noord-westelijke provinciën.

7422. Zoudt gij, naar de door u opgedane ondervinding, zeggen, dat het stelsel der landrente in Bengalen, toeneming der cultuur belemmerd heeft? — Over het algemeen is de cultuur in geheel Laag-Bengalen zeer toenemende; ik geloof, dat de wijze, waarop men land bezit, zeer voordeelig is voor den landbouwer, en dat het bedrag der landrente matig is.

6321. Is de opbrengst der landrente toegenomen, ten gevolge van uitbreiding der cultuur, en door het ontginnen van woeste gronden, die vroeger geene landrente betaalden? — Zeer zeker, door vermeerderde cultuur en ontginning. *Ik heb zelf een geheelen dag gereden door eene streek, waar geen enkel plekje gronds onbebouwd was; eene streek, die ik mij wel herinner, dertig jaren geleden, als eene barre woestenij gekend te hebben.*

5583. Was dat meer of minder dan vroeger betaald werd? — Het was zeer zeker minder: de meerdere opbrengst der landrente was alleen het gevolg van meerder ontginning; in alle die provinciën zult gij met moeite een plekje bebouwbaren grond vinden, dat niet geheel in cultuur is gebragt; het zijn slechts enkele onvruchtbare zandstreken of bosschen, waar geene bevolking is, die nu onbebouwd zijn; en zelfs daar, indien de streek slechts niet te ongezond is, om bebouwing toe te laten, neemt de ontginning toe. Om die toenemende bebouwing te schetsen, mag ik hier vermelden, dat, na het ten einde brengen der opmeting en het vaststellen van den nieuwen aanslag in de landrente over het district Goruckpore, er drie of vier jaren verliepen, eer ik dat district weder bezocht. Toen ik er weder kwam, noodigde mij de daar residerende ontvanger uit, om met hem een toer te maken, door het noordelijk gedeelte van het district langs de bergen. Onderweg kwamen wij in eene streek, die mij geheel vreemd was; wij reden twintig mijlen (bijna 7 uren gaans) lang, door eene der rijkste streken, die ik immer zag, vol met de kostbaarste producten: koorn, katoen, suikerriet, hennip en vele andere artikelen. Toen ik hem eindelijk vroeg, waar ik toch was, antwoordde hij: „Bij uw vertrek was dit bosch; na dien tijd is het gebragt in den staat, waarin gij het nu ziet.” (*You left this forest: it has been since brought in to the state you now see it.*)

Wij zouden deze aanhalingen nog zeer kunnen vermeerderen, maar wij gelooven, dat dit weinige reeds voldoende zal zijn, om de overtuiging te vestigen, dat welvaart, vooral der mindere klassen, in Britsch-Indië, in de laatste 15 jaren, zeer moet zijn toegenomen.

Mogt iemand er aan twijfelen: wij hopen het hem duidelijk te maken door dien toestand, in gedachte, op Java toe te passen.

Gesteld, dat over twintig, vijftig of honderd jaren de Min. van Kolonien, die er dan mogt zijn, aan de Staten-Generaal in het jaarlijksch Verslag mededeelde: 1°. dat er vele belastingen afgeschaft en geene nieuwe in vele jaren waren ingevoerd en dat toch de opbrengst van alle belastingen jaarlijks grooter werd; 2°. dat de invoer van goederen in het algemeen, en meer bijzonder van die goederen, welke door de arbeidende klasse verbruikt worden, steeds toenam, en dat dit gepaard ging met eene evenredige vermeerdering van uitvoer der producten van den grond; 3°. dat er, behalve in enkele zeer ongezonde streken, op Java geene woeste gronden meer gevonden werden; en eindelijk 4°. dat, ten gevolge dier algemeene ontginning van vroeger woeste gronden, er overal op Java eene klagt werd aangeheven door de jagtliefhebbers, dat er geene tijgers en wilde varkens meer te vinden waren. Wij vragen: wat zou men zeggen van hem, die, dit alles lezende in officiële stukken, gestaafd door volledige statistieke opgaven, tot dit zeker hoogst verrassend besluit kwam: Java verkeert in een staat van verval en uitputting, veroorzaakt door het heffen der landrente bij gemeentelijken aanslag (*village-system*): dat stelsel is met de welvaart der belastingschuldige bevolking niet bestaanbaar.

Neen, de ondervinding heeft in Britsch-Indië iets anders bewezen; de gemeentelijke aanslag moge de beste wijze zijn van heffing der landrente — ook het zemindary- en ryotwar-system is bestaanbaar met de welvaart der belastingschuldige bevolking; — maar de landrente, op welke wijze en naar welk stelsel ook geheven, belet de toeneming der algemeene welvaart, als zij bestaat in een gedeelte van den oogst; zij is de grootste prikkel tot vrijwilligen arbeid en tot ontginning van woeste gronden en bevordert op eene bijna wonderbare wijze de welvaart en tevredenheid vooral der mindere klassen, wanneer zij geheven wordt als rente van den grond, en voor langen tijd onveranderlijk is vastgesteld.

In de laatste jaren heeft men, bij herziening van de belasting op den grond, in Britsch-Indië steeds getracht, die veranderlijk vast te stellen in eene zekere evendigheid tot de *rente* van het land, en niet tot de jaarlijksche bruto opbrengst van den oogst, zoo als vroeger de gewoonte was (5204). Als *rente* heeft men alleen beschouwd wat overblijft, nadat alle lasten, onkosten en voordeelen van den bebouwer betaald zijn. (6192). Dat beginsel heeft overal, waar het toegepast is, op eene wonderbare wijze den toestand der bevolking verbeterd, en het gevoel van tevredenheid over ons bestuur versterkt. (*It has created a wonderful change in the condition of the people, and also in their feeling of satisfaction with our Government.*) 6704.

Dat de overanderlijkheid der rente gedurende een zeer langen tijd werkelijk die tooverkracht uitoefent: daarvan levert de vergelijking met een ander gedeelte van Britsch Indie, het overtuigende bewijs; het is het Presidentschap Madras, hetwelk wij bedoelen.

Dáár, wij hebben het vroeger reeds gezegd, daar is men afgeweken van het beginsel van heffing eener voor vele jaren onveranderlijke rente, dáár vordert men eene hoogere rente naarmate de producten meer waarde hebben. Hoewel nu ook in Madras de opbrengst der belastingen, zoowel als de in- en uitvoeren, al is het dan in veel geringer mate, zijn toegenomen, heeft eene vergelijking met de zooveel sneller vooruitgaande ontwikkeling en welvaart in de overige deelen van Britsch-Indie, in dat gewest algemeene ontevredenheid doen ontstaan. Die ontevredenheid is gebleken door adressen ingediend bij het Parlement, en onderteekend door duizende inlanders. Bij de enquête is het bewijs geleverd, dat die klagten gegrond waren, en het is nog helderder uitgekomen, nu een jaar geleden, bij de behandeling der bill tot vernieuwing van het charter. Zoo iets maakt in Engeland altijd grooten indruk, en het zal daarom niemand verwonderen, dat een lid van het Lagerhuis, Mr. Danby Seymour, zich den tijd tusschen de laatste prorogatie van het Parlement en de hervatting der werkzaamheden ten nutte heeft gemaakt, om zelf naar Madras te gaan, en daar den stand der zaken te onderzoeken. Wij meenen, dat die reis aanleiding gegeven heeft tot het voorstel op 11 Julij ll. door Mr. Blackett in het Lagerhuis gedaan, ter aanbieding van een adres aan de Koningin tot benoeming eener commissie belast met het houden van een onderzoek *in* Indie, omtrent het landbezit in het Presidentschap Madras. Dit voorstel, hoe ongewoon ook, vond warme ondersteuning bij vele leden, natuurlijk ook bij Mr. Danby Seymour, en werd slechts met de zeer geringe meerderheid van vijf stemmen verworpen, nadat Sir Charles Wood, (President of the Board of Control) erkend had, dat, hoe voortreffelijk het ryotwarsijstem op zich zelf, volgens het getuigenis van alle bevoegde beoordeelaars ook zijn mogt, er in de wijze van heffing der landrente in Madras groote onregtvaardigheid plaats greep, vooral door de buitensporig hooge belasting. De tijd voor onderzoek was voorbij, zeide hij, de tijd om te handelen was daar; geene pogingen zouden gespaard worden, om dit en alle de overige gebreken, die hij niet ontkende, te herstellen.

Niet het stelsel van landbezit, maar de wijze, waarop de landrente geheven wordt, is oorzaak van den min gunstigen toestand der mindere klasse in het Presidentschap Madras. Welke de gebreken zijn, en hoe zij zulk een nadeeligen invloed uitgeoefend hebben, zullen wij nu, zoo kort mogelijk, uiteenzetten; daaruit zal, vertrouwen wij, des te helderder uitkomen, waarom eene geheel andere wijze van heffing, vaste rente namelijk en vrijheid van arbeid, onder hetzelfde stelsel van landbezit, zulke voortreffelijke uitkomsten heeft doen verkrijgen.

De *Nieuwe Drentsche Courant*, sprekende van het zonderling beweren der anti-revolutionnairen, „dat in de niet-herkiezing van de heeren Groen en van der Brugghen, de vrijzinnigen een strijd gevoerd hebben *tegen het Hoogste Wezen;* dewijl die heeren in *Zijn naam* spraken, op *Zijn* bevel optraden, op *Zijn* bevel aftreden”, zegt o. a. het volgende:

Wij zien in de beschouwing van *„de Vereeniging”* een nieuw bewijs voor de gevaarlijkheid van de zoogenaamde anti-revolutionnaire partij. Wat toch strekt meer tot ondermijning van de rust en welvaart in den Staat, dan het woelen en drijven van hen, die luide verkondigen, dat alle hunne handelingen geschieden op ingeving, op bevel van Boven? Niet alleen zullen zij op deze wijze de ligt bewogene menigte voor hunne inzigten opwinden, maar zelfs, bij het plegen der ongeoorloofde daden, hieraan een glimp van heiligheid weten te geven, alsof *het Hoogste Wezen* hun bevolen had, alzoo te handelen.

Daarom verblijden wij er ons over, dat, vooral in den laatsten tijd, het gezond verstand, aan onze Natie eigen, velen in den lande het ongerijmde, het gevaarlijke van de stellingen der zoogenaamde anti-revolutionnairen heeft doen inzien.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Men houdt zich voortdurend bezig met redeneringen over het antwoord van den Czaar, de houding van Oostenrijk, enz. Omtrent deze beide punten is evenwel niets nieuws bekend, zoodat wij ons liever tot de belangrijke gebeurtenissen bepalen, die vooral op de oevers van den Donau en in Spanje plaats hebben.

Gisteren deelden wij mede, dat de Turken, volgens eene depêche uit Weenen, den linkeroever van den Donau weder verlaten zouden hebben. Deze depêche is evenwel gebleken onjuist te zijn; want de berigten, die van alle zijden aankomen, melden dat de Turken, na de overwinning bij Giurgewo te hebben behaald, later nog eene belangrijke overwinning op de Russen hebben bevochten. Volgens sommigen, zouden de Russen geheel zijn geslagen door het Turksche leger, versterkt door 18,000 man Franschen en Engelschen, en zou Bucharest in de handen der geallieerden zijn gevallen. Volgens den *Moniteur* evenwel, en dit berigt achten wij juist, zou slechts de achterhoede der Russen op den weg tusschen Giurgewo en Bucharest door Omar-Pacha zijn geslagen. De *Moniteur* voegt er bij, dat de troepen der geallieerden reeds 20,000 man bedroegen, die bij Giurgewo stonden, zoodat het daar vereenigd leger 60,000 man sterk is, en dat prins Gortschakoff door de spoedige bijeentrekking zijner troepen aan het hoofd van een even sterk leger staat, zoodat men elk oogenblik het berigt van een beslissenden slag onder de muren van Bucharest kan ontvangen; maar het is zeker, dat indien de slag reeds geleverd ware het Fransche Gouvernement er wel onderrigt van zou zijn. De Russen zouden, volgens eene telegraphische depêche, 700 man in het gevecht met de achterhoede hebben verloren. Elk uur kunnen ons dus de belangrijkste berigten van die zijde toekomen.

De *Wiener Zeitung* van Vrijdag jl., deelt den text mede van het tractaat tusschen Oostenrijk en Pruissen gesloten en dat tusschen Oostenrijk en de Porte, betrekkelijk de bezetting der Vorstendommen. Men wil aan deze openbaarmaking eenig gewigt toekennen, in verband met de tegenwoordigheid van prins Gortschakoff te Weenen. Een Weener-correspondent spreekt van een Manifest, dat de Keizer van Oostenrijk bij het binnenrukken van zijn leger in Wallachije zou uitvaardigen. Dit is echter slechts een gerucht.

Eene depêche uit Weenen van 15 dezer wil weten, dat de Russen, ten gevolge van de nederlaag, die zij bij Bucharest zouden hebben geleden, onvoorwaardelijk het protocol van 9 April aannemen, en dat men het antwoord van Frankrijk en Engeland over dat punt afwacht. Wij merken op, dat er nog geen beslissende slag bij Bucharest is geleverd; dat prins Gortschakoff voorzeker geene magt heeft, om dergelijke voorstellen te doen en dat de Keizer van Rusland nog den 5den geen berigt te Petersburg van een slag kon hebben en dien ten gevolge voorstellen zou hebben kunnen doen, daar die slag eerst na den 11den kan zijn geleverd. Men kan hieruit zien, welke berigten men tegenwoordig al niet verspreidt vertrouwende op de ligtgeloovigheid van de menigte.

De nadere berigten uit Konstantinopel melden, dat in derdaad het Russische fort aan de Sulina-monding vernield is en dat de Engelsch-Fransche magt, de bezetting verstrooid en den kommandant van dat fort gevangen genomen heeft. Men houdt zich te Konstantinopel bezig met de reorganisatie van het leger in Azie. Selim-Pacha, die te Uzurghete is geslagen, heeft belangrijke versterkingen ontvangen. Europesche officieren zullen bovendien den stand van zaken in die oorden gaan opnemen.

Men meldt uit de Zwarte zee, dat de vloot 55 à 60 schepen sterk, steeds op weg is naar Sebastopol; eene divisie van 10 groote en eenige kleine schepen, sloot die haven in. Wij gelooven niet, dat er in de tegenwoordige omstandigheden iets ernstigs tegen die vesting zal worden ondernomen, daar het leger voorwaarts rukt en er dus moeijelijk troepen tot een aanval van de landzijde beschikbaar kunnen gesteld worden. De Engelsche bladen zeggen, dat de admiraal Lyons voor Anapa kruist om den admiraal Bruat te ondersteunen, die daar 7000 man aan wal zou zetten. Men meldt voorts uit Konstantinopel, dat de Porte door bemiddeling van de Fransche en Engelsche gezanten, de handelsbetrekkingen met Griekenland zou willen hervatten, indien dat land hem binnen zekeren tijd de oorlogskosten vergoedde en eene schadeloosstelling voor de plundering gaf, die door de insurgenten is geschied, en voorts een handels-tractaat zou sluiten, waarbij de bepaling der grenzen, zoo als die tegenwoordig zijn, zou moeten plaats hebben, hetgeen de Grieken steeds hebben geweigerd.

Gisteren is de Engelsche vloot met het Fransche expeditie-leger onder zeil gegaan; de inscheping duurt voort op Fransche schepen. De *Moniteur* bevat de benoemingen van den generaal Baraguay-d'Hilliers tot opperbevelhebber van het expeditie-leger in de Oostzee; van den divisie-generaal Niel tot bevelhebber van de genie, en van de generaals Hugues en Grésy tot bevelhebbers van de brigades infanterie van dat corps.

De generaal Baraguay-d'Hilliers wordt tevens in het bevel van het kamp in het Noorden door generaal Schramm vervangen.

Er is niets nieuws van de vloten in de Oostzee. De *Moniteur* meldt, dat de havens van Kroonstadt, Petersburg, enz., in de Golf van Finland geblokkeerd zijn.

Uit Spanje worden onophoudelijk de tegenstrijdigste berigten ontvangen; maar het wordt meer en meer duidelijk, dat de toestand in dat land kritiek wordt. De opstand is, ondanks de snoevende berigten van de Regering, niet gedempt, maar ontwikkelt zelfs meer en meer hare kracht. Men heeft reeds verschillende ministeriële combinatien beproefd, om de insurgenten te vreden te stellen, maar te vergeefs. Het is niet te miskennen, dat eene zekere gisting te Madrid wordt waargenomen. O'Donnell heeft een *buitengewoon bulletin aan het constitutionnele leger* uitgevaardigd. Dit stuk heeft een officieel en een niet-officieel gedeelte. Het eerste bevat eene proclamatie van generaal O'Donnell, graaf van Lucena, opperbevelhebber van het constitutionnele leger, gedagteekend Manzanares, 7 Julij, waarin hij eene liberale en constitutionnele geloofsbelijdenis aflegt. Generaal O'Donnell spreekt daarin als een echt monarchaal Spanjaard. De naam van Koningin Isabella echter wordt daarin niet genoemd. De rebellen verlangen de bijeenroeping der algemeene Cortes, »ten einde deze de definitieve grondslagen vaststellen van de vrijzinnige hervorming, die zij verlangen»: eene eerlijke uitvoering van de Grondwet in haren geheelen omvang, eene algeheele hervorming van het belastingstelsel, benevens de meest mogelijke bezuiniging, en bovenal de organisatie van de schutterij. Dit stuk heeft grooten indruk op de bevolking van Madrid gemaakt. Generaal Turon is met 7 bataillons infanterie en een weinig artillerie en kavallerie te Madrid aangekomen, en den 12, des avonds, weder vertrokken, om zich bij generaal Blaser te voegen.

Men meldt uit Hamburg, dat de orde der geestelijkheid van den Zweedschen rijksdag een voorstel tot emancipatie der Israëlieten heeft aangenomen.

De *Fadrelandet* en de *Dagbladet*, twee van de voornaamste Deensche oppositie-bladen, waartegen door het gouvernement vervolgingen waren ingesteld, zijn te Kopenhagen vrijgesproken.

De *Union* heeft berigten uit New-York, tot 1 Julij, aangebragt. Het belangrijkste feit, is de definitieve bekrachtiging van het tractaat tusschen de Vereenigde Staten en Mexico, waarbij de eersten, 21 millioen bunders land, ten zuiden van hun rijk, aanwinnen, die tegenwoordig slechts door Roodhuiden worden bewoond, maar die rijker in edele metalen dan Californie moeten zijn. Santa-Anna, wiens finantiële toestand alles behalve gunstig is, staat hun dat land af tegen 6 millioen dollars, onmiddellijk te betalen, en 3 millioen over eenige maanden. De Amerikanen mogen voorts, volgens dat tractaat, over het Mexicaansche gebied, door de landengte van Tehuantepec, een weg tusschen de beide Oceanen aanleggen.

De *Severn* heeft berigten uit Brazilie aangebragt. Volgens een Zweedsch kapitein, die den 12 Junij van Valparaiso te Rio-Janeiro was aangekomen, zou het Engelsche oorlogsschip *President*, de Russische fregatten *Aurora* en *Diana*, die te Callao lagen, genomen hebben.

De admiraal Henderson, de bevelhebber van het Engelsche station in Brazilie, is den 12 Junij aan boord van zijn vaartuig overleden.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN MAANDAG, 17 JULIJ. (Vervolg).

Discussien over het reglement voor de regering van N. Oost-Indië.

De heer BAUD treedt bij zijne inleiding, in eenige algemeene beschouwingen, ten betooge dat hij ofschoon van oordeel geweest zijnde, dat in Indie nooit dezelfde beginselen als in het moederland kunnen heerschen, en dat de wetgevende magt in het moederland niet geschikt is tot inmenging in de Indische Zaken, echter thans den strijd over beginselen laat varen. Hij zegt, dat hoe men ook over de beginselen van bestuur in Indie moge denken, de Grondwet van 1848, deswege eene beslissing *heeft* genomen en aan de wetgevende magt in het moederland een aandeel in de wetgeving voor Indie heeft toegekend. Hij onderwerpt zich daaraan; stelt zijne vroegere opinie ter zijde; en zal zich plaatsen op het constitutionnele standpunt, en zich dus, bij de beoordeeling van dit ontwerp, alleen voor oogen stellen de Grondwet van 1848, niets minder, maar ook niets meer. Alvorens tot de behandeling van het ontwerp zelf over te gaan, treedt Spr. in eene historische uiteenzetting van de materiële en intellectuele belangen van Indie; over de gesteldheid van het bestuur en de wetgeving in Indie, sedert 1816, toen het Nederlandsch gezag aldaar werd hersteld. Spr. splitst zijn betoog in 2 afdeelingen: 1°. het tijdvak van 1816—1829; en 2°. van 1830 tot heden.

Na dit historisch overzigt, keert spr. terug tot het ontwerp zelf. Hij zal vooralsnog niet veel daarover zeggen en somt kortelijk al het goede op, daarin z. i., voorkomende, zonder dat hij er iets in vindt, dat nadeel aan de ontwikkeling of aan den verderen voorspoed der kolonien of aan de handhaving van het eenhoofdig en krachtig gezag, kan toebrengen. Spr. zegt ten slotte, dat hij thans niet in de specialiteiten van het ontwerp zal treden. Hij zal die liever bij de afzonderlijke hoofdstukken behandelen.

De heer STOLTE schetst het hoog gewigt van dit onderwerp. Het geldt hier de handhaving en bevestiging van beginselen van bestuur voor bezittingen, die zoo te regt als de schoonste parel aan 's Konings kroon beschouwd worden. Van die bezittingen is ons bestaan en ons financie-wezen afhankelijk. Ze zijn de bronader van ons volksbestaan, onzen handel, scheepvaart en nijverheid. Hij zal bij deze algemeene beraadslagingen zeer kort zijn, omdat hij *a* telkens bij de behandeling der afzonderlijke artikelen velerlei gelegenheid zal hebben, om op speciale punten terug te komen; en *b* omdat hij zich met de strekking, het zamenstel en den inhoud van het ontwerp kan vereenigen. In zeker opzigt is het hem ook onverschillig of dit ontwerp wet wordt; want het is toch de handhaving van dezelfde beginselen als in het bestaande reglement zijn opgenomen. Hij hoopt alleen, dat de wijsheid des Konings nimmer za[...] teleurgesteld worden in de keuze van hem, aan wie[...] zulke groote belangen, als aan een landvoogd in Indi[...] zijn of zullen worden opgedragen.

De ELOUT V. SOETERWOUDE treedt in eene algemeene [...] schouwing over: 1°. de verhouding van het bestuur in In[...] tot het oppergezag in Nederland.

2°. De verhouding der Europesche bevolking bij d[...] glement. De bepalingen daaromtrent moeten niet mee[...] wijken, dan de aard der zaak en het algemeen belang [...] vorderen. Naar zijn gevoelen moet die verhouding zoo[...] dat ieder wete waaraan zich te houden. Hij meent [...] een en ander bij dit ontwerp niet genoegzaam is i[...] genomen.

3°. Behandelt hij de verhouding van de O. I. bez[...] tot het moederland en vraagt, of men deze bez[...] beschouwt als domein, of als kolonien, die tot ont[...] ling ook van den bijzonderen handel en industrie [...] worden dienstbaar gemaakt?

4°. De verhouding van de inlandsche bevolking [...] Regering en het moederland. Hij bespreekt hier de [...] ding van het Christendom en de Evangelisatie op Ja[...] haalt aan hetgeen van Rijn nog dezer dagen heeft g[...] ven over de gruwelen en de onmenschelijkheden, [...] inlandsche hoofden gepleegd, bij gebreke aan Chr[...] verlichting. En wat zal Nederland nu doen? Zal [...] verschillig blijven, of zal het niet liever passief de [...] gelisatie bevorderen? Hij wenscht als algemeen be[...] dat de Regering de ontwikkeling van het Christendo[...] late en bevordere, voor zoover het Staatsgezag dit [...] en in allen gevalle, dat zij die ontwikkeling niet bele[...]

5°. Komt hij op het onderwerp van de slaven. [...] te dien aanzien regtvaardig zijn, dan moet menig[...] ling nopens het onderwerp uit het reglement ve[...] Hij ontwikkelt daarbij nader de wenken en den[...] door dezen en genen omtrent de emancipatie ken[...] maakt.

Ten slotte zal hij zich verheugen wanneer enkel[...] gingen en eene nadere verklaring van de Regering [...] mige punten, hem zullen toelaten mede te werk[...] vaststelling van het Reglement.

De heer VAN BOSSE kan zeer kort zijn; want [...] voelen in deze materie is van weinig belang. Hij [...] deze niet te zijn eene specialiteit; maar toch [...] zich, naar aanleiding van het gesprokene door [...] STOLTE, verpligt eenige woorden in het midden te [...] Deze heeft hen, die over dit ontwerp moeten s[...] in twee cathegoriën verdeeld: *a.* in hen, die alle[...] *den* willen; en *b.* in hen, die blindelings tegen [...] velde te trekken. Spr. gelooft, dat er nog eene d[...] thegorie is, namelijk van mannen, die behoude[...] wat *goed* is, maar wier denkbeelden over hetge[...] verbetering vatbaar is, zeer verschillen met die [...] die alles willen bestendigen, omdat het bestaat. [...] behoort tot die derde cathegorie. Omtrent de za[...] zal hij weinig in het midden brengen. De stuk[...] uitvoerig over alle quaestiën, die ten deze ter s[...] men. Hij heeft slechts ééne hoofdbedenking van al[...] aard, nl., dat hij met leedwezen heeft gezien, d[...] gering niet met meer kracht den aanval afgewe[...] tegen onze O. I. ambtenaren in het vorig verslag. [...] val was zeer hevig en de verdediging daarentegen [...] dunkens te flaauwhartig, en dit acht hij be[...] want is de schildering in het voorloopig verslag j[...] is dit allezins geschikt, om onze bezorgdheid [...] mate gaande te maken. Wat nu de strekking in [...] meen van het reglement zelf betreft, verklaart [...] hij zich met de daarin vervatte beginselen wel [...] eenigen, ofschoon hij van meening is, dat he[...] moet afhangen van bepalingen van het reglem[...] alles van den geest van het opperbestuur *hier* [...] Dit was ook onlangs in Engeland het groote punt [...] liberatie. De geest nl., die het oppergezag bezielt [...] de beginselen van bestuur en wetgeving. De Re[...] heeft deswege op de beschouwingen eener sectie ge[...] dat dit hier niet te pas kwam. Hij had gehoopt [...] Regering een ruimeren zin over de zaak had. Hi[...] zijn leedwezen, dat het autocratisch bestuur hier [...] hetzelfde is gebleven. Één man doet alles, zonder [...] regelen eener behoorlijke contrôle. Dit nu is een [...] gewigtig bezwaar. Maar dit zou hem op zich [...] weerhouden zijne stem aan het ontwerp te geven [...] heeft nog andere bedenkingen, die hij nader d[...] heid zal hebben te ontwikkelen.

ZITTING VAN DINGSDAG, 18 JULIJ.

Aan de orde van den dag is de voortzetting [...] meene beraadslagingen over het ontwerp-reglement [...] beleid der Regering van Ned. Indie.

De heer VAN HOËVELL zegt, dat indien, al wa[...] door den heer Stolte is in het midden gebragt, [...] kon doorstaan, er dan moed toe zou behooren, [...] een enkel woord te spreken. De heer Stolte be[...] dat hij, die niet in het binnenlandsch bestuur [...] geweest, niet over het Reglement kan oordeelen [...] dus eene wegcijfering van bijna al de leden [...] en de heer Stolte blijft dan *alleen* over; maar [...] niet bij 't binnenlandsch bestuur geweest, zoodat [...] zelf niet bevoegd zou zijn. Spr. heeft in die [...] gezien eene strekking, eene taktiek, die men [...] in de Kamer volgt. Buiten de Kamer tracht [...] laster en logen de beginselen der tegenstanders [...] in verdenking te brengen. In de Kamer [...]

poging gedaan om de bevoegdheid om een oordeel uit te brengen, verdacht te maken. Dit echter bewijst zwakheid. Spr. gelooft, dat de Kamer alléén over beginselen moet oordeelen; de zaak is te ernstig en gewigtig om tot aardigheden en grappen de toevlugt te nemen.

Komende tot de behandeling van het Reglement; maakt Spr. drie opmerkingen: 1o. over de wijze, waarop het ontwerp tot dus ver in deze Kamer behandeld is; 2o. over de beginselen, waarop het ontwerp gegrond is; en 3o. zijne meening over het Reglement zelf, in verband met de beginselen, die het zegt te huldigen.

I. Heeft men aan de Kamer al die inlichtingen gegeven, die haar in staat stellen om een onpartijdig oordeel te vellen? Spr. beantwoordt dit ontkennend: er zijn wel veel stukken geleverd, maar die zijn eenzijdig en onvoldoende. Eenzijdig, want de Regering heeft zorgvuldig teruggehouden, wat licht over de beginselen der bestrijders zou verspreiden. Men heeft b. v. gewaagd van het advies van den raad van Ned. Indie over het ontwerp en men heeft dat advies niet overgelegd. Spr. nu weet, dat dit advies in den geest was der beginselen, die hij verdedigt. Hij meent zeker te weten, dat de gouverneur-generaal dat collegie om advies gevraagd heeft, en zelfs verzocht, dat het op zoodanige wijze zou ingerigt worden, dat het aan de wetgevende magt kon worden overgelegd. De niet overlegging bewijst dus, dat de inlichtingen, die hier gegeven worden, *eenzijdig* zijn. Maar ook acht Spr. die *onvoldoende*. De Regering heeft nopens vele hoofdbeginselen verklaard, dat zij alvorens te beslissen, een onderzoek noodig had. Spr. herinnert, dat de heer Baud voor twee jaren dat onderzoek wilde omtrent het cultuurstelsel en zelfs naar Java wilde gaan, om het te onderzoeken, en nu weert men in de Memorie van Toelichting en in de Memorie van Beantwoording dat onderzoek af. Nu wil men dat de kamer beslissen zal over dat gewigtig punt zonder dat het onderzoek gedaan is. Nog een voorbeeld. De beginselen omtrent de regenten. Men weet hoe hooge ambtenaren over dit punt denken. Zou het nu niet noodig zijn dat men van die autoriteiten, die dagelijks met de Regenten in aanraking komen, de meening had ingewonnen en die aan de Kamer medegedeeld. De tweede vraag is: heeft deze kamer getracht zich op de hoogte te stellen, om een onpartijdig oordeel te vellen? Hij zal dit niet beantwoorden, maar een paar feiten aanhalen. *a.* Met de niet-overlegging van het advies van den raad van Indie, heeft de kamer genoegen genomen. *b.* Na eene eenvoudige voorlezing van het eindverslag heeft de kamer beslist dat er geen nader onderzoek noodig was. *c.* In Engeland is telkens in 1813, 1833 en 1853 eene enquête bij de herziening van het Charter der Oost-Indische compagnie gehouden, en deze kamer is voor het eerst geroepen om over zulke belangrijke onderwerpen, en over de moeijelijke questien van het koloniaal bestuur uitspraak te doen, eene uitspraak waarvan, al naar gelang der beslissing dezer kamer, het heil of het ongeluk der kolonien kan afhangen. Deze kamer heeft geen omvangrijk onderzoek gewild. Op de opmerking waarom er geene enquete is voorgesteld, antwoordt spr., dat men slechts denke aan het voorstel, in December gedaan.

II. Nopens de beginselen, waarop het ontwerp gegrond is. Hij behoort niet tot hen, waarvan de heer Stolte gesproken heeft, die alles in Indie omver willen werpen, die daar *table rase* en revolutie willen maken. Spr. beroept zich op alle zijne schrifturen en adviezen. Hij verlangt een langzame, voorzigtige, beraadzame vooruitgang ook in Indie; hij verlangt verbetering, hervorming en langzaam en voorzigtig verlaten van dat stelsel dat slecht is. Maar hij bestrijdt het eenzijdig stelsel, dat men bij dit reglement wil bestendigen.

Men beschouwt Indie als een wingewest, dat alleen bestaat om stoffelijke voordeelen op te leveren; dat systeem beheerscht het geheele reglement. Elke stelling der tegenpartij wordt bestreden met de batige saldo's en de millioenen uit Indië, waarvan Spr. onderscheidene voorbeelden uit de stukken aanhaalt. Ook blijkt de eenzijdigheid van het stelsel uit de redevoeringen van gisteren. De heer Baud gaf eene historische schets van den toestand der koloniën, die niet zonder eenzijdigheid, ja zelfs van partijdigheid is vrij te pleiten; want hij heeft wel eene zwarte schets van den toestand der kolonien tijdens het Engelsch tusschenbestuur geleverd, maar vergeten in welken toestand dit bestuur de kolonien gevonden heeft. Het Engelsch bestuur vond de nalatenschap der O. I. Kompagnie: een insolvente boedel. Dit overzigt was ook zeer partijdig nopens de proeven omtrent de zendingen van commissarissen-Generaal. Ook was de schildering van onzen staatkundigen toestand in Indie zeer eenzijdig. De heer Baud heeft wel het goede opgegeven, maar het andere, de schaduwzijde, laten liggen.

Hij heeft b. v. gezwegen van de tegenwoordige gebeurtenissen op Borneo, die schromelijke gevolgen na zich kunnen sleepen. Spr. heeft ook onjuistheden aangetroffen in de historische schets en overigens eenzijdige strekking gevonden in het alleen op den voorgrond stellen van het finantiele. Ook de heer Stolte heeft telkens over dat cijfer van 240,000,000 gesproken, sinds 1830 door Java afgeworpen, maar hij heeft vergeten, wat er zoo al in Indie is verwaarloosd: b. v. een waterwerk, dat de oorzaak is geworden van eene ziekte, die een geheel district ontvolkte. Tot verder betoog, dat het stelsel van het ontwerp eenzijdig is, wijst hij op de gewisselde stukken, vooral met betrekking tot het cultuurstelsel. De geschiedenis leert, dat er een tijd is geweest, dat aan den Gouverneur-Generaal als principale pligt is opgelegd, om de batige saldo's van Indie te vermeerderen. Hij zal de ellende niet schetsen die daarvan in Indie het gevolg is geweest.

Overigens heeft men het gisteren willen doen voorkomen, alsof millioenen het noodwendig gevolg waren van *hun* stelsel, maar Spr. toont aan hoe uit een mild stelsel nog grootere welvaart en vermeerdering van productie het gevolg kan zijn, en hij stelt dus naast de cijfers van den heer Baud over Java, de cijfers omtrent Britsch Indie, waar, in tegenoverstelling van ons dwangstelsel, het vrije stelsel bestaat. Hij erkent de kracht van het argument der *millioenen*. Hij weet het, het is een argument der hebzucht en zeer aanlokkelijk en van daar dat men op alle bezwaren ten antwoord geeft: de *millioenen.* Spreekt men over de uitputting van Indie, dan antwoordt men: het heeft zoo lang bestaan, denk aan de **240** millioen. Schetst men den toestand van den Javaan en zijn verlaten standpunt, dan zegt men: hij is niet geschikt voor beschaving. Het is reeds zoo lang geweest...... De **240,000.000**! Als men eindelijk spreekt van vrees voor ontevredenheid of het verlies der kolonien, dan sluit men de oogen, en zegt de **240,000,000.**

De ergste eenzijdigheid in de redeneringen van de heeren van Stolte en Baud bestaat daarin, dat men in die schets der millioenen het steeds doet voorkomen alsof de tegenstanders geen welvaart of geene financiële voordeelen willen. Het tegendeel is waar. Ook wij wenschen voor het moederland groote voordeelen, maar langs een anderen weg; wij willen een stelsel, dat ons meer waarborg geeft voor het rustig behoud van Indie, dan het uitputtend stelsel onzer tegenpartij. Hij zal nu niet spreken over de hoogere pligten, die Nederland ten opzigte van Java te vervullen heeft maar alleen vragen: wat hebt gij gedaan tot ontwikkeling van den morelen en materielen toestand van die bevolking? wat hebt gij gedaan tot bevordering der christelijke beschaving? Onder uw stelsel, zegt Spr., is men bevreesd voor onderwijs, men is bevreesd voor het christendom, en in weerwil daarvan dringt het toch in Indie door. Men is bevreesd voor de vestiging van Nederlanders, en op hetzelfde oogenblik komen Engelschen, die zich in onze bezittingen nederzetten en ons gezag in gevaar kunnen brengen.

III. Spr. heeft enkele bezwaren omtrent het reglement, afgescheiden van de beginselen, en aangenomen b. v. dat die beginselen juist zijn: 1° In het ontwerp is miskenning van het verschil van den aard van ons gezag in Indie. Er zijn drie cathegorien van gezag door ons uitgeoefend waaromtrent tractaten bestaan. Van die miskenning zal het gevolg zijn, òf schending van bestaande tractaten, òf verkrachting van deze wet. Hij wijst op de artt. 58, 60, 63 enz. Bij die artt. worden aan den Gouv.-Gen. verpligtingen opgelegd die tegen de tractaten strijden, die met Bali en andere staten gesloten zijn. Als de Gouv.-Gen. aan die bepalingen voldoet, dan schendt hij de tractaten. 2o. er is gemis aan finantiële voorschriften en regelen van finantieel beheer in het eigen stelsel der wet. Hij zal die bedenking later ontwikkelen. Spr. eindigt met de bede dat de wetgevende magt nog eenmaal zal mogen oordeelen over een regeringsreglement voor Indie.

De heer Sloet tot Oldhuis is bij deze discussie ontmoedigd; hij weet dat zijne reden niets baten zal en dat de aanneming van het ontwerp buiten twijfel is; de regering is zeker van hare zegepraal. De heer Stolte heeft dan ook met al de slimheid van een oudgast gezegd dat het hem onverschillig is of het ontwerp tot stand komt, of niet omdat het dezelfde beginselen behelst van het bestaande reglement. Hij gevoelt dat aan de koloniale oppositie een gevoeligen slag wordt toegebragt. Het lust Spr. niet om nu al de beschuldigingen tegen de koloniale oppositie te bestrijden, alsof wij zoo dwaas waren om westersch liberalismus in het Oosten toe te passen, en andere ongerijmdheden meer.

Hij moet toch opmerken dat de koloniale oppositie steun vindt bij de uitstekenste mannen, b. v. Du Bus, Merkus, de Wilde en anderen, en wat dit reglement betreft, vindt die oppositie zelfs ondersteuning bij den raad van Indie. De koloniale oppositie telt onder hare leden bijna al de voormalige Oost-Indische ambtenaren, zoodra zij niets meer van de regering te hopen of te vreezen hebben. Spr. had nog gedacht dat de regering iets zou toegeven; maar neen! De regering slaat de oppositie hoonlagchend in het aangezigt en zegt: gij krijgt niets meer dan dit. Spr. zou kunnen zwijgen; maar hij wil niet dat men in het Buitenland of later hier te lande kan zeggen: dat dit reglement zonder tegenspraak is aangenomen.

Hij bespreekt de rede van den heer Baud van gisteren. Hij doet 1°. opmerken dat de heer Baud zijn eigen stelsel heeft verdedigd, en zou het nu niet vergeefelijke eigenliefde zijn als hij de voordeelen van zijn eigen stelsel te breed had uiteengezet en de nadeelen daarvan te veel voorbijgezien? Hij deelt zeer wat de heer van Hoëvell dienaangaande heeft gezegd, vooral met betrekking tot het op den voorgrond stellen, van al de millioenen. 2°. heeft de heer Baud tegenover zijne resultaten aan de tegenpartij theorien en hersenschimmen toegeschreven die zij niet toegedaan is. Hij doorloopt de rede van den heer Baud in het schoon- en glansrijk opgehangen tafereel; maar toont aan dat de heer Baud de schaduwzijde verzuimd heeft.

Bij sommige punten stilstaande, voegt Spr. er bij, wat de heer Baud vergeten heeft: b. v. de heer Baud heeft gesproken over den toestand van Borneo; maar hij heeft vergeten het veldwinnen van den Chineschen invloed aldaar, hij heeft het bezetten van Laboan vergeten, zoodat Sarawak thans als een Engelsch wingewest is te beschouwen. Het is waar, Borneo is vooruitgegaan, maar vergeten wij niet, dat de beide voorname handels-artikelen, gutta-percha en antimonium, door Engelschen gevonden zijn, en dat dezen dien geheelen handel in handen hebben. Zoo ook is bij de schets van den toestand van de Molukkos, de schaduwzijde vergeten.

Spr. erkent dat Java in *rust* is, maar geeft die rust stof tot *gerustheid?* De heer Baud heeft ook gesproken van de expeditie tegen Bali. Ja, het leger en de marine hebben lauweren geplukt, maar welke vruchten hebben zij gedragen? hij kent ze niet, maar wil ze vernemen. De heer Baud heeft ook gesproken over de mislukte poging tot vrijen arbeid op Java. Spr. refereert zich dienaangaande naar de redevoeringen van de heeren Elout en van Hoëvell. Men moet ook de vruchten van den arbeid laten genieten, wil men daarvan ooit resultaten verkrijgen. Hierin is hij het eens met den heer Stolte, van 1832, toen deze ook dezelfde meening had; maar nu niet meer.

Spr. vraagt ook aan de heeren Baud en Stolte: wat is er gedaan voor het maatschappelijk onderwijs van den Javaan, en wat wordt er *thans* voor gedaan. Men zeide, het natuurkundig onderzoek is bevorderd. Spr. erkent dit; maar het is later weder gestaakt. Men heeft ook opgemerkt, dat de vestingwerken versterkt worden, maar Spr. vraagt met welk nut? Men moet liever onze vestingen in het hart der bevolking zoeken. Spr. erkent hetgeen wat er voor de wegen en waterleidingen in Indie is geschied, maar vraagt waar de spoorwegen en de telegrafen blijven? Na deze kantteekening op de rede van den heer Baud eindigt spr. met eene vraag en een verzoek. Zijne vraag is: mogen tegen die *f* **240,000,000** niet aan den anderen kant in de schaal worden gelegd de **100,000** slagtoffers van de honger-typhus in zoovele districten? en zijn verzoek is: lees als tegenhanger van het schoon tafereel van den heer Baud het werk van Vitalis: dat is geen partijman; die geachte schrijver kent den toestand der binnenlanden. Lees dit, zegt spr., en gij zult verbaasd staan en welligt zal menigeen schaamrood worden.

Spr. heeft nu nog een enkel woord aan den heer Stolte te antwoorden. Deze heeft aan de Kamer een praatje medegedeeld over verscheidenheid van inzigten van Indische ambtenaren over verschillende aangelegenheden, en niet alleen dat dit verschil bestaat bij de ambtenaren, maar bij elk individu. Zoo is het ook met den heer Stolte zelf. Die heer las voor, hoe hij vroeger en later over de Indische zaken geoordeeld heeft. Maar welke is nu de gevolgtrekking? Zijns inziens deze: dat men met de meeste omzigtigheid of wantrouwen de inzigten van dien afgevaardigde moet bejegenen; want hij kan misschien spoedig weder eene andere opinie hebben.

De heer Stolte zeide: als er zoo veel verschil bestaat bij diegenen die in Indie zijn of geweest zijn — hoe kan het dan zijn met iemand die er nooit geweest is (dat was spr.) maar hij antwoordt: men beschouwt de stelsels in hunne werking en uitkomsten met een critisch oog: men bestudeert ze en de vrucht van dat alles stelt men tegenover de koloniale vooroordeelen. Dit is dezelfde weg, dien de groote Mill gevolgd heeft. Deze is ook nooit in Hindostan geweest en zijne werken over het koloniale stelsel worden door alle staatsmannen geraadpleegd.

Spr. zal niet veel over het Reglement zeggen. Hij is overtuigd, dat volgens dit ontwerp onze Oost-Indien nooit het uitgebreid veld zullen worden, waarop de Nederlandsche nijverheid vrij spel voor hare ontwikkeling kan hebben, maar dat Java, onder dit reglement, zal zijn eene kolonie van ambtenaren, die alleen te zorgen hebben voor de batig saldo's. Het reglement is vijandig tegen de eischen der beschaving, vijandig aan de uitbreiding van het christendom; hij ducht, dat het reglement ons in ernstige verwikkeling met het Buitenland kan brengen. Hij zal later nog eenige beschouwingen ontwikkelen. Hij voorspelt den minister eene schitterende overwinning; hij zal door de mannen van zijne partij worden toegejuicht en misschien nog meerdere onderscheidingen genieten.

Maar er zal toch één droppel bitters in die bruischende kelk zijn, de Minister van Kolonien zal welligt eenmaal tot nadenken komen en zich afvragen: heb ik ook medegewerkt, om de geheele toekomst van 20 millioen menschen misschien in den grond te bederven? Spr. eindigt met zich voor oogen te stellen de onzigtbare hand, die op de wanden dezer zaal schrijft: gij zijt gewogen, maar te ligt bevonden, de kolonien zijn u ontvallen.

De heer Rochussen neemt de rede van den heer van Hoëvell tot onderwerp zijner beschouwingen. Niet dat hij *al* de stellingen des Spr. zou willen tegenspreken, maar hij wenscht alleen die punten te wederleggen, waarmede hij niet kan overeenstemmen.

Het eerste deel van de redevoering des heeren v. Hoëvell omtrent de vraag, of aan de Kamer wel alle inlichtingen waren gegeven, die haar in staat stelde om te oordeelen, merkt Spr. op, dat de inlichtingen niet eenzijdig zijn geweest, terwijl het advies van den raad van Indie niet onthouden is, doordien een der leden dat in eene brochure had openbaar gemaakt. Spr. prijst het in de Regering, dat zij zich niet bepaald heeft uitgelaten omtrent zoo vele hoofdpunten, als er in het Reglement voorkwamen; omdat het onderzoek over die punten nog niet was afgeloopen. Wat betreft het verschil tusschen de handeling van deze Kamer en het Britsche parlement, betrekkelijk een zoo gewigtig onderwerp als het onderwerp als het onderhavige, zegt Spr., dat het reglement reeds jaren lang aanhangig is geweest bij de Kamer, en intusschen is niet door een voorstel tot het houden van eene enquête gedaan. Ware dit geschied, Spr. zou er zich niet tegen hebben verklaard. De honderde geschriften, intusschen over het onderwerp verschenen, konden als eene enquête beschouwd worden, en hij meent dat alle leden van dit gevoelen zijn, en daarom geene enquête hebben willen voorstellen.

Het tweede deel van de rede des heeren van Hoëvell, gewijd zijnde aan het onderzoek der beginselen, waarop het reglement berust, zegt Spr., dat hij dien redenaar gaarne daarin volgt. Het punt van uitgang, door de Regering genomen

acht Spr. billijker en voorzigtiger, dan dat hetgeen door den Hr. van Hoëvell wordt voorgestaan. Eerst moeten de belangen van het Moederland, daarna die van den Javaan op het oog gehouden worden. De financiële toestand van het Moederland vorderde dit gebiedend. De Regering mogt geene proefnemingen wagen, of onder een ander stelsel dezelfde vruchten zouden worden geplukt als onder het tegenwoordige, en dit te minder, daar dit andere stelsel vigeerde van 1816 tot 1830 en geene zeer heugelijke uitkomsten had opgeleverd. Spr. bedoelde altijd *geldelijke* uitkomsten. Hij vreest geene uitputting van de Koloniën, bij het behoud van het bestaande stelsel; want het was reeds sedert vele jaren voorspeld en toch vermeerderen de batige saldo's jaarlijks. Daarentegen vreest hij, dat wanneer men die vrees altijd en altijd uitbazuint, de Kolonie wel op het laatst eene ingebeelde zieke zou worden (deze redenering is ten eenenmale onverstaanbaar) In geenendeele kon Spr. toegeven, dat er op Java zoo veel wordt nagelaten, om aan het Moederland toch maar batige saldo's te verschaffen, evenmin dat de hongersnood, in een district gewoed hebbende, daarvan het gevolg zou zijn geweest. Deze ramp was alleen het gevolg van den natuurlijken toestand des bodems. Betrekkelijk de vruchten van de expeditie tegen Bali treedt de Spr. in eenige retrospective beschouwinhen over den toestand van onze betrekkingen met Bali vóór de expeditie en vergelijkt die met den toestand daarna. Men heeft, volgens den Spr., bereikt wat men verlangde te bereiken: voldoening voor den geleden hoon en stipte naleving der gesloten tractaten. Het onderwerp van de landrente, achtte Spr. inderdaad van groot gewigt, en hij zou daarop, bij de behandeling van 't daartoe betrekkelijk art., nader terugkomen, hij had daarover gelezen een artikel in het dagblad *de Grondwet*, dat hem echter niet had kunnen overtuigen. Hij was zelfs in Britsch-Indië geweest, en had gezien hoe vreeselijk de armoede was, waar zoowel het *zemindar* als het *settlement* stelsel was ingevoerd. De vermeerdering van den handel te Calcutta schreef Spr. veeleer toe aan de vermindering der vrachtprijzen; en wat betreft de becijferingen van den heer v. Hoëvell betrekkelijk onzen handel met Ned.-Indië, treedt Spr. in eenige wederlegging van cijfers, tot hoofddoel hebbende om aan te toonen, dat slechts exceptionele jaren als punten van vergelijking zouden zijn genomen. Voorts geeft Spr. voorbeelden aan van den nadeeligen afloop, die op Ceylon de invoering van het stelsel van vrijen arbeid zou gehad hebben, en schetst diezelfde uitkomsten ten aanzien van andere koloniën.

Omtrent het derde deel van des heeren van H. redevoering, rakende de bijzonderheden van het reglement, behield de spr. zich nadere wederlegging bij de afzonderlijke artikelen voor; en besloot met den wensch, dat, indien op nieuw een reglement hier behandeld moest worden, dit alleen zijn zou, om de belangen van Moederland en Kolonien te bevorderen.

De heer VAN GOLTSTEIN bestrijdt breedvoerig de geuitte meening, dat de Kamer niet behoorlijk in staat is gesteld en zich bevindt, om over het regerings-reglement een juist oordeel te vellen. Wat het aangeboden ontwerp zelf betreft spr. gelooft, dat het allezins aanbevelingswaardig is, ofschoon hij ook bedenkingen daartegen heeft. Ten aanzien van den vorm merkt hij op, dat uit de niet geleidelijke behandeling der onderwerpen, verwarring is voortgevloeid, hetgeen spr. door voorbeelden tracht aan te toonen. Wat betreft den inhoud, spr. keurt het beginsel af, waarvan is uitgegaan; immers hoe kan gesproken worden van vrijheid van drukpers, van regt van vergadering, enz., voor ingezetenen, die op staatkundige regten geen aanspraak kunnen maken? Het beginsel, dat de Kolonien zijn een wingewest van Nederland, en dat daarom de behartiging der belangen van het moederland den voorrang verdienen boven die van de Koloniën, wordt mede door den spr. afgekeurd, en hij vreest dat het bestuur, dat zoodanig beginsel wil handhaven, op den duur niet zal kunnen blijven bestaan.

De heer MACKAY beschouwt het ontwerp van het standpunt: of de Souverein kan zijn tegelijker tijd Souverein en koopman; en gaat na, welke vrijheid de ingezetenen van de koloniën verdragen kan. Spr. toetst aan zijne eischen het reglement, en vraagt of het strekken kan, om de bevolking van Java te ontwikkelen en te beschaven?

Hij heeft bezwaar tegen het beginsel van wingewest; tegen de voorkeur die gegeven wordt aan stoffelijke belangen boven zedelijke, enz. Spr. wil geene afbreking, maar wenscht dat de rust, die thans bestaat, niet worde de kiem van sterven, maar de kiem van leven; hij verlangt langzame en geleidelijke ontwikkeling. Voor alsnog meent hij, dat de beginselen van het reglement met die eischen niet overeenkomen.

Niemand meer het woord vragende, wordt het woord verleend aan den Minister. De zitting wordt echter verdaagd tot morgen 11 ure.

's Gravenhage, 18 Julij.

Z. M. heeft Mr. B. Donker Curtius eervol ontslagen uit zijne betrekking van regter in de arr.-regtbank te Maastricht.

—

Z. M. heeft benoemd tot plaatsvervanger van den kantonr. te Oostburg, W. C. de Smidt, candidaat-notaris te Schoondijke; tot notaris te Hoogezand, J. Piccardt, candidaat-notaris te Oude Pekel-A; tot notaris te Maasland, J. C. van der Lelij, candidaat notaris te Maassluis.

—

Z. M. heeft den kolonel W. Wortman, kommandant van het 2de regement infanterie, ingevolge zijne aanvrage op pensioen gesteld ten bedrage van *f* 1300.

—

Z. M. heeft benoemd bij het 1ste regement infanterie, tot 1sten luit. den 2den luit., T. van Altena, van het koloniaal werfdepôt; bij het 2de regem. infanterie, tot kommandant van het corps den luit.-kolonel J. C. Anemaet, van het regement grenadiers en jagers; tot majoor den kapitein der 1ste kl. F. M. J. L. de Witt, van het 8ste regem. infant. bij het 3de regem. infant. tot luit.-kolonel den majoor E. A. Alings, van het 2de regem. van het wapen; bij het 8ste regem. infant. tot kapitein van de 3de kl. den 1sten luit. E. J. A. Timmerman, van het koloniaal werfdepôt; en over geplaatst; bij het regem. grenadiers en jagers, den luit.-kolonel J. L. Coenegracht, van het 3de regem. infanterie.

—

Bij den Minister van Finantien is, door tusschenkomst van een R.-K. priester, onder het postmerk Leijden van den 14den dezer, eene aan 's Rijks schatkist verschuldigde som van *f* 301.67 ontvangen.

---

* In de zitting der Provinciale Staten van Zuidholland van heden is ingekomen een voorstel van de heeren Roest van Limburg, van Beeftingh, Löhris, J. van Vollenhoven, Blom en Blussé van Oud-Alblas, strekkende: 1°. dat de Vergadering besluite den Koning, ingevolge art. 16 der wet van 12 Maart 1818 op de uitoefening der groote visscherij (Stbl. n°. 15), voor te dragen onder eenige aan het slot van het voorstel genoemde bepalingen, toe te staan, dat de haring, afkomstig van de kleine of versch haringvisscherij, worde gekaakt of tot pekelharing gemaakt; 2°. dat, behoudens de Koninklijke goedkeuring op de sub 1°. gedane voordragt, het reglement op de uitoefening der kleine of verschharing- en kustvisscherijen, vastgesteld door de Staten der provincie Zuidholland den 7 Julij 1848, goedgekeurd bij Kon. besluit van 22 Aug. 1848, n°. 36, worde gewijzigd (zoo als dit aan het slot van het voorstel is aangeduid).

Nadat dit voorstel door den heer Roest van Limburg nader was toegelicht, is besloten, nader den dag te bepalen, waarop het in beraadslaging zal worden gebragt.

Vervolgens is beraadslaagd over het adres van J. F. W. Korndörffer, rijks-veearts der eerste klasse te Rotterdam, verzoekende om over het loopende jaar ook eene tegemoetkoming uit de provinciale fondsen te bekomen.

Nadat onderscheidene leden hierover het woord hadden gevoerd, is, overeenkomstig het preadvys van Gedep. Staten, doch in strijd met de conclusie van het rapport der commissie, met het onderzoek van het adres belast, met 48 tegen 15 stemmen besloten, het verzoek te wijzen van de hand.

Daarna is, zonder discussie, overeenkomstig de conclusie van het rapport der daartoe gestelde commissie, besloten zich te vereenigen met het voorstel van Gedep. Staten omtrent de afschrijving enz., eener som van *f* 7,600, voor buitengewone herstellingen aan de rijzen, dammen en steenen hoofden aan het strand bewesten de haven van Goedereede.

Na eenige discussie is, onveranderd, *goedgekeurd* de provinciale begrooting van uitgaven, voor zooveel het rijksbestuur is.

Eindelijk zijn er zeer langdurige beraadslagingen gehouden over het adres van de heeren Breedé en Valois, directeuren van den Zuid-Hollandschen schouwburg, verzoekende eene bijdrage uit de provinciale fondsen tot ondersteuning van dat tooneel. De daartoe benoemde commissie heeft, na een breedvoerig rapport, geadviseerd zich te vereenigen met het voorstel van Gedep. Staten, strekkende om voor dit jaar aan de adressanten eene toelage uit de provinciale fondsen te verleenen, ten bedrage van *f* 3000.

Nadat onderscheiden gevoelens vóór en tegen dat voorstel waren ontwikkeld, is de voortzetting der discussie over dit onderwerp, wegens het ver gevorderde uur, bepaald op aanst. Donderdag.

Tot dien dag is de vergadering gescheiden.

---

* Heden morgen heeft de generaal der artillerie Steenbergen, in het veld der Maliebaan, eene inspectie gehouden over de in de residentie liggende batterij rijdende artillerie; deze heeft verschillende manoeuvres uitgevoerd met die juistheid en vlugheid, welke de Nederl. artillerie zoo eigen zijn.

---

* Naar men verneemt zullen de zittingen van de Synodale vergadering tot de eerste dagen Augustus voortduren, alsdan zal er een reces van veertien dagen plaats hebben, waarna de Synode hare werkzaamheden zal hervatten.

---

* Gisteren trof een braaf en oppassend werkman, den timmerman J. Baggerman, het ongeluk van eene hoogte, ongeveer 50 voeten, neder te storten, aan het werk van de Willemskerk. Dit ongeluk wedervoer hem bij gelegenheid dat hij een zijner kamaraden, die in dreigend gevaar verkeerde om van diezelfde hoogte af te vallen, ter hulp wilde komen. Door het niet goed plaatsen der ladder viel Baggerman naar beneden, terwijl zijn makker zonder letsel bleef staan. Hij heeft eene belangrijke hoofdwonde gekregen en verkeert in een zeer pijnlijken toestand; ware hij niet op het zand nedergekomen, zoo zou de val veel gevaarlijker zijn geweest.

---

* In deze residentie zijn aangekomen en aan het hôtel *Paulez* afgestapt de heer de Berchholy met gevolg, komende van Parijs; de heer van Teylingen van Helden, generaal-majoor, van Utrecht; de heer J. M. Smith, van Londen; de heer Mr. Speelman Woema, president van het prov. geregtshof in Friesland; de heer Schulseler, secretaris van H. K. H. de Kroonprinses van Zweden en Noorwegen, en de heer J. W. L. baron van Boetzelaar, van Brussel.

Van wege het Dep. van Marine zal den 25 Julij weder een examen van jongelingen beneden de 16 jaren, voor de betrekking van scheepsklerk worden gehouden.

Wij vernemen, dat in eene der laatste zittingen van de synode het besluit genomen is, dat de synodale commissie, aan wie de uitspraak is of kan worden opgedragen, ten aanzien van het protest tegen het beroep der predikanten Meijboom en Zaalberg respectievelijk te Amsterdam en 's Gravenhage, geene buitengewone vergadering over die zaak zal houden; maar haar behandelen zal in hare gewone vergadering, die, meenen wij, in October plaats heeft. Amsterdam noch 's Gravenhage zal dus waarschijnlijk, in het guntigste geval, zijn beroepen predikanten nog dit jaar hunne intrede hooren doen. (*Arnh. Ct.*)

Op het Rustenburgerpad, onder Nieuwer-Amstel is reeds voor de derde maal afgebrand een gedeelte van de inkt- en zwartselfabriek van de heeren Chanal en Cie.

Wij vernemen, dat een 11jarige knaap, onder beschuldiging van diefstal opgesloten in de cellulaire gevangenis te Amsterdam, zich in zijn cel heeft opgehangen.

Men verneemt, dat de heer Herman van Houten, te R... terdam, is benoemd tot consul voor de republiek Banda Oriental del Uraguay.

Men meldt ons uit Londen: «Onder de vele artisten die uitgenoodigd waren ter bijwoning van de opening der Tentoonstelling in het Sydenham-Paleis alhier, heeft men de Nederlandsche kunstenaars volstrekt niet vergeten, wel degelijk heeft de commissie, met de uitnoodiging ... last, zich per missive daartoe aan het bestuur van *Arti et Amicitiae* te Amsterdam gerigt. Die uitnoodiging is echter niet alleen zonder gevolg, maar van de zijde van het bestuur onbeantwoord gelaten. Teregt heeft deze zonderlinge handelwijze, zoozeer afstekende bij de Fransche, Belgische en Duitsche kunstbroeders, welke er allen eene waardige wijze zijn vertegenwoordigd geworden, algemeene aandacht tot zich getrokken, en eene zoo gedrevene laauwheid had men het allerminst verwacht van de landgenooten van Rembrand, Hobbema, Metzu en zoovele andere uitstekende geniën.» (*Handelsblad.*)

± **Hardenberg**, 17 Julij. De veldluis, die dit saizoen, zoo hier als elders, de tuinboonen veel schade heeft toegebragt, en bijzonder aan de Dedemsvaart ... verbouw van paardeboonen voor dit jaar als bijkans geheel mislukt liet aanzien, begint in die streken door de onlangs veelvuldig ingevallen regenbuijen grootendeels te verdwijnen. Deze insecten werden door de kracht van het water ... tot hoopen zaamgedreven, waardoor zij van den stengel afvallen en allengskens verkwijnen. Staan alle veldvruchten overheerlijk en beloven dezelve een dubbelen oogst; ... de paardenboon zal, naar het zich *thans* laat aanzien, wel een tamelijk goeden oogst opleveren.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 18 Julij 1854

Nederland.	Pct.		**Rusland.**	Pct.	
Ned.W.Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$58\frac{5}{8}$ 9 $8\frac{5}{8}$	*Hope* 1798/1816	5	$99\frac{7}{8}$
Dito Certificat. .	3	$70\frac{7}{8}$ 1 $70\frac{7}{8}$	Dito 1828/1829	5	$99\frac{3}{8}$
Dito Dito . .	4	$88\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{1}{2}$	Cert. 1831/1838	5	
O. I. Leening. .	4	$88\frac{1}{2}$	Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$82\frac{5}{8}$
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito *Hope* . . .	4	78
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$	119	Dito *Stieglitz* .	4	
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4	
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
D° *Rothschild* .	$2\frac{1}{2}$	48 $\frac{3}{16}$	Certific. dito. .	6	
Frankrijk.					
Obligatiën . . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	$17\frac{7}{8}$ $8\frac{1}{16}$	Obligatiën . . .	4	$66\frac{3}{4}$
Dito Buitenl. .	3	($7\frac{7}{8}$	**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. ⁶/m.	3	$35\frac{5}{8}$ $4\frac{1}{8}$ $3\frac{5}{8}$			
Bew. Sp. Com.		$3\frac{7}{8}$ $\frac{15}{16}$	Metalliek . . .	5	$62\frac{1}{16}$
Amort. Schuld.		$3\frac{11}{16}$	Dito bet. Amst.	5	$72\frac{5}{8}$
Portugal.			Dito letter B. .	5	$72\frac{5}{8}$
Londen nieuwe.	5	$35\frac{5}{8}$ $\frac{7}{8}$ $\frac{5}{8}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$31\frac{9}{16}$
Dito uitgest . .	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$31\frac{9}{16}$

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5. $96\frac{7}{8}$, Mexic., te Londen ... pct. $23\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$; dito Onb. $23\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$; Gren., te Londen ... $16\frac{1}{16}$.

Over het geheel was de markt onder den invloed van ... vuldige verkooporders, welke op de lagere Londensche noteringen van heden in meest alle fondsen werden geëffectueerd, ... agiteerd, de Binnenl. fondsen sluiten circa ³/₄ lager en de ... soorten van buitenl. effecten ongeveer 1 à 1¹/₄ pct.

FRANKFORT, Maandag 17 Julij. 5 pct. Metalliek ... Spanje binn. 3 pct. $35\frac{1}{4}$; dito 1 pct. $18\frac{7}{8}$; Wiss. op ... $117\frac{5}{8}$; dito op Parijs $94\frac{1}{8}$; dito op Weenen 92.

LONDEN, Maandag 17 Julij. Consols op t. $92\frac{1}{2}$ ... à $\frac{7}{8}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{3}{4}$, $24\frac{3}{4}$ à $\frac{7}{8}$; Peru $4\frac{1}{2}$ pct. ... à 68; Ecuador $3\frac{7}{8}$, $3\frac{3}{4}$ à $\frac{7}{8}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{4}$, $6\frac{1}{4}$ à ... dinie 5 pct. 85, 85 à 86; Spanje 1 pct. $18\frac{3}{4}$, 18 ... dito 3 pct. buit. $37\frac{1}{2}$, $37\frac{1}{2}$ à 38; dito Certificaten ... à $\frac{3}{8}$; dito Passive 4, 4 à $\frac{1}{8}$; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. 81, 82 ... dito 5 pct. 97, 97 à $\frac{1}{2}$; Holl. 4 pct. 90, 90 à $\frac{1}{2}$; ... pct. 59, 59 à $\frac{1}{2}$.

Vaste beurs.

Nabeurs: Consols $92\frac{1}{2}$; Mexico $24\frac{1}{2}$ à $\frac{5}{8}$; overige onveranderd. De markt was lager op speculative verkoopen ...

PARIJS, Maandag 17 Julij. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. op t. ... 3 pct. 71.15; Sp. binn. 3 pct. $34\frac{1}{4}$; dito 1 pct. ... Metall. 5 pct. $80\frac{1}{2}$.

WEENEN, Maandag 17 Julij. N. Metall. $84\frac{7}{8}$; dito ... B. $99\frac{1}{2}$; Bankactien 1260; Zilver 29; Wissel Londen ... dito Parijs 151.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.